

MINTAQALARNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA RESURLARINING TARMOQLAR BO‘YICHA TAQSIMLANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Ernazarova Nilufar Nozimjonovna

Namangan davlat texnika universiteti
“Menejment” kafedrası katta o‘qituvchisi
i.f.f.d., PhD.

Annotatsiya

Maqolada mintaqalarni strategik rivojlantirishda investitsiya resurslarining tarmoqlar bo‘yicha taqsimlanish samaradorligini baholash yondashuvi ishlab chiqildi. Tizimli yondashuv, qiyosiy va tarkibiy tahlil hamda koeffitsiyentlar usulidan foydalanildi. Baholash tizimiga tarkibiy moslik indeksi, qo‘shimcha kapital sig‘imi koeffitsiyenti va taqsimlash elastikligi kiritildi. O‘zbekistonning 2025-yilga oid ma’lumotlari asosida investitsiyalar hajmi, moliyalashtirish manbalari va tarmoq tarkibi o‘rganildi. Investitsiya me’yori qariyb 32 foiz, qo‘shimcha kapital sig‘imi esa taxminan 4,2 darajasida hisoblandi. Xorijiy kapitalning o‘rni va tarmoqlar ulushidagi o‘zgarishlar yoritildi. Metodikani Namangan viloyatida qo‘llash imkoniyatlari muhokama qilindi. Monitoring, loyihalarni saralash, mahalliy kooperatsiyani kengaytirish hamda davlat va xususiy investitsiyalarni uyg‘unlashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqildi. Baholashda hududiy ixtisoslashuv va investitsiyalarning uzoq muddatli natijalarini hisobga olish ta’kidlandi.

Kalit so‘zlar: investitsiya resurslari, mintaqaviy rivojlanish, tarmoq taqsimoti, tarkibiy moslik indeksi, qo‘shimcha kapital sig‘imi, taqsimlash elastikligi, xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy samaradorlik.

Аннотация

В статье был разработан подход к оценке эффективности отраслевого распределения инвестиционных ресурсов в стратегическом развитии регионов. Применялись системный подход, сравнительный и структурный анализ, метод коэффициентов. В систему оценки были включены индекс структурного соответствия, коэффициент приростной капиталоемкости и эластичность распределения инвестиций. На данных Узбекистана за 2025 год были рассмотрены объёмы инвестиций, источники финансирования и отраслевая структура. Норма инвестиций составила около 32 процентов, расчётная приростная капиталоемкость достигла примерно 4,2. Были раскрыты роль иностранного капитала и изменения отраслевых долей. Возможности применения методики обсуждались на примере Наманганской области. Рекомендации охватили региональный мониторинг, отбор проектов, развитие кооперации и согласование государственных и частных инвестиций с учётом специализации регионов и долгосрочных результатов.

Ключевые слова: инвестиционные ресурсы, региональное развитие, отраслевое распределение, индекс структурного соответствия, приростная капиталоемкость, эластичность распределения, иностранные инвестиции, экономическая эффективность.

Abstract

The article developed an approach to assessing the efficiency of investment allocation across sectors in regional strategic development. It employed a systemic approach, comparative and structural analysis, and coefficient methods. The assessment framework incorporated structural alignment, incremental capital intensity and investment allocation elasticity. Uzbekistan's 2025 data were used to examine investment volumes, financing sources and sectoral composition. The investment ratio was approximately 32 percent, while incremental capital intensity was 4.2. Foreign capital and sectoral shifts were discussed. Application opportunities were considered for Namangan region. Recommendations addressed monitoring, project selection, local cooperation and coordination of public and private investment, accounting for regional specialisation and lasting outcomes.

Keywords: investment resources, regional development, sectoral allocation, structural alignment index, incremental capital intensity, allocation elasticity, foreign investment, economic efficiency.

KIRISH

Investitsiya iqtisodiy nazariyada ikki tomonlama tabiatga ega kategoriya sifatida ko'riladi. Bir tomondan, u yalpi talabning tarkibiy qismi bo'lib, qisqa muddatda ishlab chiqarish va bandlikni rag'batlantiradi. Ikkinchi tomondan, investitsiya ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirib, iqtisodiyotning uzoq muddatli taklif salohiyatini oshiradi. E. Domar kapital qo'yilmalarning bu ikki tomonlama ta'sirini birgalikda modellashtirib, barqaror o'sish uchun investitsiyalar yaratgan qo'shimcha quvvatlar talabning o'sishi bilan mutanosib bo'lishi zarurligini asosladi [1]. Domar mantiqi investitsiyalarning faqat hajmi emas, balki ular yaratgan quvvatlarning iqtisodiyot ehtiyojlariga mosligi ham o'sish sifatini belgilashini ko'rsatdi.

Mintaqaviy iqtisodiyotda investitsiya resurslari cheklangan bo'lib, ularni tarmoqlar o'rtasida taqsimlash muqobil imkoniyatlar orasidan tanlashni talab qiladi. Bir xil hajmdagi investitsiya bir tarmoqda yuqori qo'shilgan qiymat va barqaror ish o'rinlari yaratsa, boshqa tarmoqda uning qaytimi uzoq vaqt talab etishi mumkin. Shu tariqa investitsiyalarning tarmoq tuzilmasi hudud iqtisodiyotining kelajak qiyofasini oldindan belgilaydigan strategik o'zgaruvchiga aylanadi. Tarmoqlar bo'yicha taqsimlash samaradorligini baholash hududiy strategiya maqsadlari va moliyaviy resurslar harakati o'rtasidagi muvofiqlikni ta'minlashning asosiy vositasi hisoblanadi.

Taqsimlash samaradorligi tushunchasi resurslar ularning marjinal qaytimi eng yuqori bo'lgan faoliyat turlariga yo'naltirilganda iqtisodiyot mavjud resurslar bilan eng yuqori natijaga erishishini anglatadi. Amaliyotda marjinal qaytimni bevosita kuzatish qiyin bo'lgani sababli, taqsimlash samaradorligi bilvosita ko'rsatkichlar orqali baholanadi: investitsiyalarning o'sayotgan va qo'shilgan qiymati yuqori tarmoqlarga qanchalik tez oqib borishi, tarmoqlarning kapital sig'imi va investitsiya tarkibining qo'shilgan qiymat o'sishi tarkibiga mosligi. Ushbu ko'rsatkichlarning har biri taqsimlash jarayonining alohida jihatini yoritadi, ular birgalikda esa yaxlit baholash tizimini shakllantiradi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda investitsiya muhitini yaxshilash, xususiy va xorijiy kapitalni keng jalb etish bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar investitsiya faolligini yuqori darajaga olib chiqdi. Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni yangi bosqichga olib chiqish vazifalarining belgilanishi [2] investitsiya resurslarini yuqori qo'shilgan qiymatli tarmoqlarga yo'naltirishning uslubiy vositalariga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirdi. Maqolaning maqsadi investitsiya resurslarining tarmoqlar bo'yicha taqsimlanish samaradorligini ko'p ko'rsatkichli baholash tizimini asoslash va uni rasmiy ma'lumotlar asosida sinab ko'rishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Kapitalni tarmoqlar bo'yicha taqsimlash samaradorligini miqdoriy o'lchashga bag'ishlangan tayanch ish J. Vurgler tomonidan amalga oshirilgan. Olim 65 mamlakat ishlab chiqarish tarmoqlari ma'lumotlari asosida investitsiyalar o'sishining qo'shilgan qiymat o'sishiga elastikligini hisoblab, rivojlangan moliya bozorlariga ega mamlakatlarda kapital o'sayotgan tarmoqlarga tezroq oqib kelishi, qisqarayotgan tarmoqlardan esa tezroq chiqib ketishini aniqladi [3]. Vurgler elastikligi taqsimlash samaradorligining sodda, statistik jihatdan ta'minlangan va hududlararo taqqoslanadigan o'lchovi sifatida keng tarqaldi.

D. Restuchchia va R. Rojerson resurslarni korxonalar o'rtasida taqsimlashdagi nomutanosibliklar yalpi unumdorlikka qanday ta'sir etishini nazariy modelda baholab, individual korxonalarga nisbatan turlicha shart-sharoitlar hatto kapital va mehnat umumiy hajmi o'zgarmagan holda ham jamlanma unumdorlikni sezilarli pasaytirishi mumkinligini ko'rsatdi [4]. Tadqiqot investitsiya siyosatida resurslar hajmini oshirish bilan birga ularni unumdorligi yuqori subyektlarga yo'naltiruvchi teng raqobat sharoitlarini ta'minlash muhimligini ilmiy asosladi.

E. Bartelsman, J. Haltivanger va S. Skarpetta mamlakatlararo unumdorlik farqlarini tahlil qilib, bozor ulushi unumdorligi yuqori korxonalarga to'planadigan iqtisodiyotlarda yalpi unumdorlik ancha yuqori bo'lishini aniqladi [5]. Taqsimlash va saralash jarayonlarini ajratib o'lchash usuli tarmoq ichidagi samaradorlikni baholashga yangi imkoniyat yaratdi va mintaqaviy investitsiya siyosatida yuqori natijali korxonalarni kengaytirish strategiyasini qo'llab-quvvatladi.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri E. Borensteyn, J. De Gregorio va J. Li tadqiqotida chuqur o'rganilgan. Mualliflar xorijiy investitsiyalar texnologiyalar transferining asosiy kanali ekanini, ularning o'sishga ta'siri esa qabul qiluvchi mamlakatda inson kapitalining ma'lum darajasi mavjud bo'lganda to'liq namoyon bo'lishini ko'rsatdi [6]. L. Alfaro va hammualliflar xorijiy investitsiyalar samarasi mahalliy moliya bozorlarining rivojlanganlik darajasiga bog'liqligini aniqlab, rivojlangan moliyaviy tizim xorijiy kompaniyalar bilan bog'liq mahalliy yetkazib beruvchilarning paydo bo'lishini osonlashtirishini asosladi [7]. Ushbu xulosalar xorijiy kapitalning tarmoq tuzilmasini baholashda uning mahalliy iqtisodiyot bilan bog'lanish darajasini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar sharhi investitsiya taqsimoti samaradorligining uch o'lchovi ilmiy jihatdan yetarli darajada asoslanganini ko'rsatdi: kapitalning o'sayotgan tarmoqlarga

oqib borish tezligi, tarmoqlarda investitsiyalardan foydalanish unumdorligi va investitsiya manbalari tuzilmasining sifati. Biroq ushbu o'lovchlarni mintaqaviy strategik rejalashtirish amaliyotiga moslashtirilgan yagona tizimga birlashtiruvchi va rasmiy statistika bilan to'liq ta'minlangan metodikalar hali kam. Maqolada aynan shu uslubiy bo'shliqni to'ldirish vazifasi qo'yildi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, tarkibiy siljishlar tahlili, koeffitsiyentlar usuli va ekonometrik elastiklik yondashuvi qo'llanildi. Axborot bazasi Milliy statistika qo'mitasining 2025-yil yakunlari bo'yicha investitsiyalar hajmi va moliyalashtirish manbalari tarkibiga oid ma'lumotlari [8], investitsiyalarning 2025-yil yanvar-sentabr oylaridagi iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha taqsimoti [9], yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichlari [10] hamda birinchi yarim yillik investitsiya dinamikasi haqidagi axborot [11] asosida shakllantirildi. Davrlar bo'yicha farqlanuvchi ma'lumotlarni qiyoslashda ularning vaqt jihatidan mosligini hisobga olish zarur.

Birinchi ko'rsatkich = tarkibiy moslik indeksi investitsiyalarning tarmoqlar bo'yicha taqsimoti bilan qo'shilgan qiymat o'sishiga tarmoqlar qo'shgan hissalar tarkibi o'rtasidagi o'xshashlikni ifodalaydi:

$$TMI = 1 - \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n |a_i - b_i|. \quad (1)$$

Bu yerda: a_i = i -tarmoqning jami investitsiyalardagi ulushi; b_i = ushbu tarmoqning qo'shilgan qiymat real o'sishiga qo'shgan hissasining umumiy o'sishdagi ulushi; n = tarmoqlar soni.

Ulushlar manfiy bo'lmaganda va har bir ulushlar yig'indisi birga teng bo'lganda indeks 0 dan 1 gacha qiymat oladi. Birga yaqin qiymat ikki tarkibning o'zaro mosligini, past qiymat esa ular o'rtasidagi tafovutni bildiradi. Past qiymatning o'zi investitsiyalar kelgusi o'sish manbalari yoki infratuzilmaga yo'naltirilganini tasdiqlamaydi; bunday xulosa qo'shimcha tahlilni talab qiladi.

Ikkinchi ko'rsatkich = qo'shimcha kapital sig'imi koeffitsienti investitsiya me'yorining real iqtisodiy o'sish sur'atiga nisbati orqali taxminiy aniqlanadi:

$$QKSK \approx \frac{I/Y}{g}. \quad (2)$$

Bu yerda: I = asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi; Y = yalpi ichki mahsulot hajmi; g = real iqtisodiy o'sish sur'ati. Hisoblashda I/Y va g bir xil shaklda = ulush yoki foizda ifodalanadi.

Koeffitsiyent qo'shimcha mahsulot birligiga to'g'ri keladigan investitsiya hajmini taxminiy tavsiflaydi. Tarmoqlar kesimida hisoblashda tegishli tarmoq investitsiyalari, qo'shilgan qiymati va uning real o'sish sur'atidan foydalaniladi. Natijalarni talqin qilishda investitsiyalarning samara berish muddati va narxlar o'zgarishi hisobga olinadi. O'sish sur'ati nolga teng bo'lganda koeffitsiyent aniqlanmaydi, manfiy bo'lganda esa odatiy samaradorlik mezoni sifatida talqin qilinmaydi.

Uchinchi ko'rsatkich = Vurgler yondashuviga asoslangan investitsiyalarni taqsimlash elastikligi quyidagi tenglama orqali baholanadi [3]:

$$\ln\left(\frac{I_{i,t}}{I_{i,t-1}}\right) = \alpha + \eta \ln\left(\frac{V_{i,t}}{V_{i,t-1}}\right) + \varepsilon_{i,t}. \quad (3)$$

Bu yerda: $I_{i,t}$ = i -tarmoqning t -davrdagi investitsiyalari; $V_{i,t}$ = shu tarmoqning qo'shilgan qiymati; α = ozod had; η = investitsiyalarning qo'shilgan qiymatga nisbatan elastiklik koeffitsiyenti; $\varepsilon_{i,t}$ = tasodifiy xatolik.

Elastiklik koeffitsiyenti qo'shilgan qiymatning foiz o'zgarishi bilan investitsiyalarning foiz o'zgarishi o'rtasidagi bog'liqlikni ifodalaydi. Uni baholash uchun tarmoqlar bo'yicha ketma-ket davrlarni qamrab oluvchi, o'zaro taqqoslanadigan ma'lumotlar talab etiladi. Uch ko'rsatkich investitsiyalar taqsimotini tarkibiy moslik, kapital sig'imi va qo'shilgan qiymat o'zgarishiga moslashish jihatidan baholashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda investitsiya faolligi 2025-yilda ham yuqori darajada saqlanib qoldi. Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, barcha moliyalashtirish manbalari hisobidan asosiy kapitalga investitsiyalar 10,5 foizga o'sib, 591,1 trln so'mga yetdi; bir yil ichida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar 46,9 foizga, davlat kafolati ostidagi xorijiy kreditlar 27,2 foizga oshdi [8]. Yalpi ichki mahsulot 1 849,7 trln so'mni tashkil etganini hisobga olsak [10], investitsiya me'yori 32,0 foizni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich jadal o'sish bosqichidagi iqtisodiyotlar uchun xos bo'lgan yuqori jamg'arish darajasini aks ettiradi.

1-jadval

2025-yilda asosiy kapitalga investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo'yicha tarkibi¹

Moliyalashtirish manbai	Jami investitsiyalardagi ulushi, foizda
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar	65,9
shu jumladan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar	40,5
Korxona mablag'lari	15,3
Aholi mablag'lari	6,3
Davlat kafolati ostidagi xorijiy kreditlar	5,5
Respublika byudjeti	4,7
Bank kreditlari va boshqa qarz mablag'lari	1,9
O'zbekiston Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi	0,4
Jami investitsiyalar hajmi, trln so'm	591,1

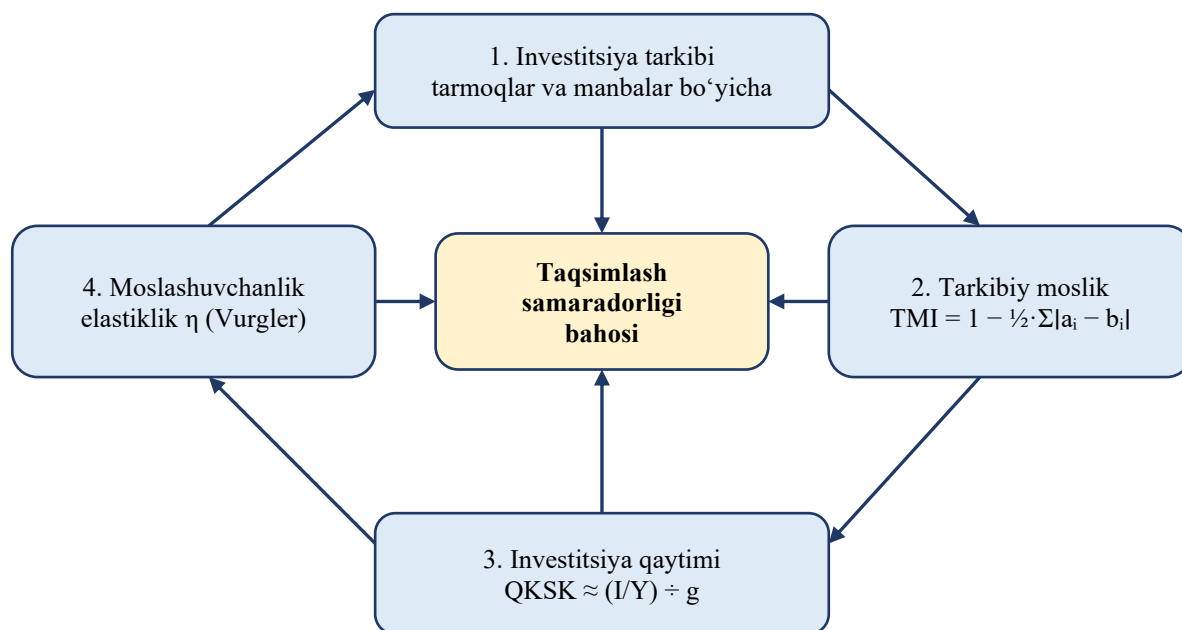
1-jadval investitsiya manbalari tuzilmasida bozor mexanizmlariga asoslangan manbalar hal qiluvchi o'rin egallaganini ko'rsatdi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar jami investitsiyalarning 65,9 foizini, korxonalar va aholining o'z mablag'lari birgalikda 21,6 foizini tashkil etdi, respublika byudjeti ulushi esa 4,7 foiz darajasida bo'ldi [8]. Manbalar tuzilmasining bunday shakllanishi taqsimlash samaradorligi uchun muhim ijobiy omil hisoblanadi, chunki xususiy va xorijiy investorlar resurslarni kutilayotgan qaytim mezonni asosida yo'naltiradi.

¹ Manba: Milliy statistika qo'mitasining 2025-yil yakunlari bo'yicha rasmiy ma'lumotlari [8] asosida tuzilgan.

Adabiyotlarda asoslanganidek, kapitalning bozor signallariga javoban taqsimlanishi uning o'sayotgan tarmoqlarga tezroq oqib kelishini ta'minlaydi [3].

Investitsiyalarning tarmoq tuzilmasi ham ijobiy tarkibiy siljishlarni namoyon qildi. 2025-yilning yanvar-sentabr oylarida asosiy kapitalga 443,6 trln so'm investitsiya o'zlashtirilib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 15,2 foizga oshdi; ishlab chiqarish sanoati jami investitsiyalarning 27,3 foizini egallab, eng ko'p kapital jalb etuvchi tarmoq bo'lib qoldi, energiya ta'minoti va gaz taqsimoti taxminan 14 foizni tashkil etdi, qishloq xo'jaligining ulushi deyarli ikki barobar oshib 8,8 foizga, uy-joy qurilishining ulushi 5,2 foizdan 7,2 foizga yetdi, tog'-kon sanoatining ulushi esa 13,2 foizdan 9,9 foizga o'zgardi [9]. Tog'-kon sanoati ulushining mo'tadillashuvi va qayta ishlash, qishloq xo'jaligi hamda uy-joy qurilishi ulushlarining o'sishi investitsiya oqimi yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi va aholi farovonligiga bevosita xizmat qiluvchi tarmoqlarga yo'naltirilayotganini ko'rsatadi.

Xorijiy kapitalning texnologik mazmuni taqsimlash sifatini belgilovchi yana bir omildir. Yilning to'qqiz oyida mamlakatga 34,5 mlrd dollarlik xorijiy investitsiyalar va kreditlar kelib tushib, shundan 24,9 mlrd dollari asosiy kapitalga yo'naltirildi, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmi esa 1,5 barobar oshib, 14,4 mlrd dollarga yetdi [9]. Markazlashtirilgan manbalarning investitsiyalardagi ulushi 9,7 foiz darajasida bo'lib, davlat mablag'lari infratuzilma va ijtimoiy loyihalarga maqsadli yo'naltirilmoqda [11]. Davlat va xususiy kapital o'rtasidagi bunday funksional taqsimot xususiy investitsiyalar uchun qulay sharoit yaratuvchi umumiy infratuzilmani davlat ta'minlashi, tijorat loyihalarini esa bozor ishtirokchilari moliyalashtirishi tamoyiliga to'liq mos keladi.

1-rasm. Investitsiya resurslarining tarmoqlar bo'yicha taqsimlanish samaradorligini baholash sikli¹

¹ Manba: muallif ishlanmasi.

Taklif etilgan qo'shimcha kapital sig'imi koeffitsiyenti rasmiy ma'lumotlar asosida hisoblandi. Investitsiya me'yori 32,0 foiz va real o'sish sur'ati 7,7 foiz bo'lganda koeffitsiyent taxminan 4,2 ni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich yirik infratuzilma va energetika loyihalari faol amalga oshirilayotgan iqtisodiyot uchun mo'tadil daraja hisoblanadi. Energetika, transport va uy-joy qurilishiga yo'naltirilgan investitsiyalar uzoq xizmat muddatiga ega bo'lib, ular yaratgan quvvatlar keyingi yillarda sanoat va xizmatlar sohasi unumdorligini oshirgan sari koeffitsiyentning bosqichma-bosqich pasayishi kutiladi.

1-rasmda baholash jarayoni uzluksiz sikl sifatida tasvirlangan. Sikl investitsiya tarkibini aniqlashdan boshlanib, tarkibiy moslikni o'lchash, tarmoq qaytimini baholash va investitsiyalarning o'zgaruvchan bozor signallariga moslashuvchanligini aniqlash bosqichlari orqali davom etadi. Har bir bosqich natijasi markaziy blokda jamlanib, keyingi davr investitsiya dasturini shakllantirishga qaytariladi. Siklli yondashuv hududiy boshqaruv organlariga investitsiya siyosatini bir martalik rejalashtirish emas, balki natijalarga qarab doimiy takomillashtiriladigan jarayon sifatida tashkil etish imkonini beradi.

Metodikani viloyat darajasida qo'llash hududiy investitsiya dasturlarining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, Namangan viloyati kabi yengil sanoat, oziq-ovqat va qurilish materiallari ishlab chiqarish rivojlangan hududda tarkibiy moslik indeksi investitsiyalar ushbu tarmoqlarning o'sish salohiyatiga qanchalik mos yo'naltirilayotganini, kapital sig'imi koeffitsiyenti esa qaysi tarmoqda kapital qaytimi tezroq ekanini ko'rsatadi. Natijada hokimlik tomonidan taklif etiladigan investitsiya loyihalari portfeli yuqori qaytimli va hudud ixtisoslashuviga mos yo'nalishlar bilan boyitiladi.

Tahlil natijalari nazariy manbalar bilan izchil uyg'unlashdi. Xususi va xorijiy manbalar ulushining yuqoriligi bozor mexanizmlari taqsimlash samaradorligini oshirishi haqidagi xulosaga [3], qayta ishlash sanoatiga yo'naltirilgan investitsiyalar ulushining barqarorligi resurslarni unumdorligi yuqori faoliyatga yo'naltirish g'oyasiga [4], [5] mos keladi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning jadal o'sishi esa inson kapitali va moliyaviy tizim rivojlanishi bilan uyg'unlashgan holda texnologik yangilanish manbaiga aylanishi haqidagi ilmiy dalillar [6], [7] bilan tasdiqlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot investitsiya resurslarining tarmoqlar bo'yicha taqsimlanish samaradorligini investitsiyalar tarkibi, tarmoq qaytimi va moslashuvchanlik o'lchovlari birligida baholash ilmiy jihatdan asosli ekanini ko'rsatdi. Taklif etilgan tarkibiy moslik indeksi, qo'shimcha kapital sig'imi koeffitsiyenti va taqsimlash elastikligi rasmiy statistika bilan ta'minlangan, hududlararo va davrlararo taqqoslash uchun qulay ko'rsatkichlar tizimini tashkil etadi.

Rasmiy ma'lumotlar O'zbekistonda investitsiya jarayonlari sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilganini tasdiqladi. Investitsiyalar hajmining yuqori sur'atda o'sishi, investitsiya me'yorining 32 foiz darajasida saqlanishi, xorijiy va xususi manbalarining yetakchi o'rnini, qayta ishlash sanoati, qishloq xo'jaligi va uy-joy qurilishiga yo'naltirilgan resurslar ulushining ortishi investitsiya resurslari iqtisodiyotning uzoq

muddatli o'sish manbalarini mustahkamlashga samarali yo'naltirilayotganini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra quyidagi takliflar ilgari suriladi. Birinchidan, viloyatlar kesimida tarkibiy moslik indeksini har yili hisoblab, uni hududiy investitsiya dasturlarini tasdiqlashda tahliliy asos sifatida qo'llash maqsadga muvofiq. Ikkinchidan, tarmoqlar bo'yicha qo'shimcha kapital sig'imi koeffitsiyentini hisoblash va uni investitsiya loyihalarini saralash mezonlari tarkibiga kiritish resurslarning yuqori qaytimli yo'nalishlarga oqimini tezlashtiradi. Uchinchidan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarni mahalliy yetkazib beruvchilar bilan bog'lovchi hududiy kooperatsiya dasturlarini kengaytirish xorijiy kapitalning texnologik samarasini hudud iqtisodiyotiga chuqurroq uzatadi. To'rtinchidan, markazlashtirilgan investitsiyalarni xususiy kapital uchun sharoit yaratuvchi infratuzilma loyihalariga ustuvor yo'naltirish tamoyilini hududiy strategiyalarda mustahkamlash davlat va xususiy resurslarning o'zaro to'ldiruvchi samarasini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Domar E.D. Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment // *Econometrica*. - 1946. - Vol. 14, No. 2. - P. 137-147. - URL: <https://doi.org/10.2307/1905364>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. - URL: <https://lex.uz/ru/docs/-8050769>
3. Wurgler J. Financial Markets and the Allocation of Capital // *Journal of Financial Economics*. - 2000. - Vol. 58, No. 1-2. - P. 187-214. - URL: [https://doi.org/10.1016/S0304-405X\(00\)00070-2](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(00)00070-2)
4. Restuccia D., Rogerson R. Policy Distortions and Aggregate Productivity with Heterogeneous Establishments // *Review of Economic Dynamics*. - 2008. - Vol. 11, No. 4. - P. 707-720. - URL: <https://doi.org/10.1016/j.red.2008.05.002>
5. Bartelsman E., Haltiwanger J., Scarpetta S. Cross-Country Differences in Productivity: The Role of Allocation and Selection // *The American Economic Review*. - 2013. - Vol. 103, No. 1. - P. 305-334. - URL: <https://doi.org/10.1257/aer.103.1.305>
6. Borensztein E., De Gregorio J., Lee J.-W. How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth? // *Journal of International Economics*. - 1998. - Vol. 45, No. 1. - P. 115-135. - URL: [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(97\)00033-0](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(97)00033-0)
7. Alfaro L., Chanda A., Kalemli-Ozcan S., Sayek S. FDI and Economic Growth: The Role of Local Financial Markets // *Journal of International Economics*. - 2004. - Vol. 64, No. 1. - P. 89-112. - URL: [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(03\)00081-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(03)00081-3)
8. 2025-yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti qanchaga o'sdi? // *Spot.uz*. 23.01.2026. - URL: <https://www.spot.uz/oz/2026/01/23/gdp-25/>
9. O'zbekistonda 9 oyda asosiy kapitalga investitsiyalar 15,2% oshdi // *Gazeta.uz*. 23.10.2025. - URL: <https://www.gazeta.uz/oz/2025/10/23/investments/>

10. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yilda O‘zbekiston yalpi ichki mahsuloti hajmi 7,7 foizga o‘ydi. 27.01.2026. - URL: <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66554-2025-jilda-zbekiston-yalpi-ichki-ma-suloti-azhmi-7-7-foizga-sdi-2>

11. O‘zbekistonda I yarim yillikda asosiy kapitalga investitsiyalar 5,5 foizga o‘ydi // Gazeta.uz. 30.07.2025. - URL: <https://www.gazeta.uz/oz/2025/07/30/investments/>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:
Ingliz tili muharriri:
Rus tili muharriri:
Musahhih:
Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Karimova Shirin Zoxid qizi
Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, avgust, 8-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 362/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**